

HRVATSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVITAK

PRAVILNIK O PROVEDBI OECD PREPORUKE O SPRJEČAVANJU PODMIĆIVANJA

Listopad, 2021.

Pregled verzija akta

Br.	Verzija	Opis	Datum	Vlasnik/Autor izmjene
1	1.0	Pravilnik o provedbi OECD preporuke o sprječavanju podmićivanja	listopad 2021.	Osiguranje izvoza

Donošenje akta/tijelo (nadležna osoba) koje je akt donijelo¹

Nadležno tijelo	Broj odluke	Potpisnici
Uprava		mr. sc. Tamara Perko mr. sc. Hrvoje Čuvalo

Suglasnost na akt²

Nadležno tijelo	Potpisnici
-	

Datum stupanja na snagu

Verzija	Potpisnici
1.0	15. 10. 2021.

Lokacija dokumenta

Dokument je dostupan u elektronskoj formi na adresi:

- <http://intranet>

¹ Potrebno je navesti tijelo koje, sukladno Statutu HBOR-a, donosi predmetni akt. Osim navedenog, u ovu rubriku se unosi broj odluke te ime i prezime potpisnika akta.

² U slučaju ako je odredbama Statuta HBOR-a predviđeno kako je za donošenje predmetnog akta potrebna suglasnost Nadzornog odbora, isto je potrebno unijeti u za to predviđenu rubriku.

SADRŽAJ

<u>DIO PRVI: UVODNE ODREDBE</u>	<u>4</u>
ČLANAK 1. PREDMET UREĐENJA	4
ČLANAK 2. NADLEŽNOSTI I ODGOVORNOSTI	4
<u>DIO DRUGI: POSTUPAK PRIMJENE OECD PREPORUKE O SPRJEČAVANJU PODMIĆIVANJA ...</u>	<u>5</u>
ČLANAK 3. OECD PREPORUKA O SPRJEČAVANJU PODMIĆIVANJA	5
ČLANAK 4. PODRUČJE PRIMJENE	5
ČLANAK 5. DEFINICIJE	5
ČLANAK 6. OPĆE MJERE ZA SPRJEČAVANJE PODMIĆIVANJA	6
ČLANAK 7. POSTUPAK PROVJERE I DUBINSKOG SNIMANJA	7
ČLANAK 8. POSTUPAK POJAČANOG DUBINSKOG SNIMANJA	8
ČLANAK 9. EVALUACIJA, ODLUČIVANJE I DALJNJE POSTUPANJE	9
ČLANAK 10. RAZMJENA I OBJAVA INFORMACIJA TE IZVJEŠTAVANJE ECG OECD-A	10
<u>DIO TREĆI: PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE</u>	<u>11</u>
ČLANAK 11. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	11

Na temelju članka 13. Statuta Hrvatske banke za obnovu i razvitak (u daljnjem tekstu: HBOR) Uprava HBOR-a je na 48. sjednici održanoj 1. listopada 2021. godine donijela

PRAVILNIK O PROVEDBI OECD PREPORUKE O SPRJEČAVANJU PODMIĆIVANJA

DIO PRVI UVODNE ODREDBE

Predmet uređenja

Članak 1.

Ovim Pravilnikom o provedbi OECD preporuke o sprječavanju podmićivanja (dalje: Pravilnik) određuju se nadležnosti i osnovno postupanje u poslovnim procesima uključenih organizacijskih jedinica i funkcija HBOR-a prilikom provedbe OECD-ove Preporuke o sprječavanju podmićivanja kod kreditiranja i osiguranja izvoza od strane države (engl. Recommendation of the Council on Bribery and Officially Supported Export Credits, OECD/LEGAL/0447), usvojena 14. 12. 2006., posljednja verzija od 13. 3. 2019.; dalje: OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja.

Nadležnosti i odgovornosti

Članak 2.

Odgovornost za provedbu ovog Pravilnika imaju sljedeće organizacijske jedinice i funkcije:

- Sektor kreditiranja – organizacijska jedinica zadužena za provedbu programa kreditiranja na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik,
- Osiguranje izvoza - organizacijska jedinica zadužena za provedbu programa osiguranja na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik,
- Sektor strategije - Direkcija razvoja i upravljanja proizvodima - organizacijska jedinica zadužena za izmjene i dopune programa kreditiranja na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik (dalje: Direkcija razvoja),
- Sektor strategije - Direkcija poslovnih komunikacija i marketinga - organizacijska jedinica zadužena za javnu objavu informacija vezanih za sprječavanje podmićivanja u izvoznim poslovima na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik,
- Ured Uprave - organizacijska jedinica zadužena za dostavljanje informacija državnim tijelima nadležnim za provođenje zakona ako je došlo do kršenja zakona u slučaju podmićivanja,
- Međunarodna i izvozna strategija - organizacijska jedinica zadužena za izvještavanje međunarodnih (vanjskih) tijela (kao što su npr. OECD, EK i dr.) o sprječavanju podmićivanja u izvoznim poslovima na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik (dalje: MIS) i
- ostale organizacijske jedinice i funkcije HBOR-a u mjeri u kojoj se OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja na njih odnosi.

DIO DRUGI

POSTUPAK PRIMJENE OECD PREPORUKE O SPRJEČAVANJU PODMIĆIVANJA

OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja

Članak 3.

- (1) OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja sadrži preporuke kojih se u poslovanju pridržavaju izvozno-kreditne agencije (engl. Export Credit Agencies – „ECAs“) i izvozne banke prilikom razmatranja zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje izvoza od strane države (engl. official export credit support).
- (2) Postupanje po Preporuci iz prethodnog stavka ovog članka podrazumijeva poduzimanje odgovarajućih mjera za sprječavanje podmićivanja u izvoznim poslovima za koje država daje podršku kroz kreditiranje i/ili osiguranje, u skladu s OECD Konvencijom o borbi protiv podmićivanja stranih javnih dužnosnika u međunarodnim poslovnim transakcijama³, Konvencijom Ujedinjenih naroda protiv korupcije⁴, pravnim sustavom svake države koja sudjeluje u izvoznom poslu te u skladu s naravi izvoznog posla.

Područje primjene

Članak 4.

- (1) OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja primjenjuje se na sve proizvode Kreditiranja i osiguranja izvoza od strane države, u skladu s definicijom iz članka 5. ovog Pravilnika.
- (2) Iznimno od stavka 1. ovog članka, OECD Preporuka o sprječavanju podmićivanja ne primjenjuje se na proizvode kreditiranja i/ili osiguranja izvoza od strane države kod kojih je rizik neplaćanja po kreditu ili garanciji na izvozniku (npr. izdavanje i/ili osiguranje izvoznih činidbenih bankarskih garancija, kredita za pripremu izvoza/obrtna sredstva/likvidnost i sl.).

Definicije

Članak 5.

U smislu primjene ovog dijela Pravilnika odnosno OECD Preporuke o sprječavanju podmićivanja, niže navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

- **Dubinsko snimanje** (engl. due diligence) je postupak putem kojim HBOR identificira, razmatra i obrađuje potencijalne rizike podmićivanja u izvoznim poslovima za koje je zaprimio zahtjeve za kreditiranje i/ili osiguranje izvoza od strane države u okviru svog sustava donošenja odluka i upravljanja rizicima.
- **Ekvivalentne mjere** (engl. equivalent measures) odnosi se, na primjer, na odluke nadležnih državnih tijela u vezi s podmićivanjem korištenjem sporazuma o odgođenom kaznenom progonu (engl. deferred prosecution agreements – „DPAs“) ili sporazuma o nepokretanju kaznenog progona (engl. non-prosecution agreements – „NPAs“), kao i mjere koje proizlaze iz bilo kojeg formalnog priznanja ili dobrovoljnog samoprijavlivanja, koje su dogovorene s nadležnim državnim tijelom, gdje takve mjere postoje.

³ engl. the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions - „the Anti-Bribery Convention“

⁴ engl. the United Nations Convention against Corruption – „UNCAC“

- **Kreditiranje i osiguranje izvoza od strane države** (engl. officially supported export credits) podrazumijeva poslove osiguranja izvoza - police osiguranja (tzv. „pure cover“), direktno kreditiranje i refinanciranje ili subvencioniranje kamate, odnosno bilo koju kombinaciju prethodno navedenih transakcija kojima se podupire izvoz, osim iznimki predviđenih u članku 4. stavku 2. ovog Pravilnika. U Republici Hrvatskoj, pojam se odnosi na kreditiranje izvoza od strane HBOR-a kao javnog državnog tijela s tretmanom države, odnosno osiguranje izvoza od strane HBOR-a kao tijela s mandatom za obavljanje poslova osiguranja u ime i za račun Republike Hrvatske.
- **Multilateralne financijske institucije** (engl. Multilateral Financial Institutions) su:
 - a) Afrička razvojna banka (engl. African Development Bank),
 - b) Azijska razvojna banka (engl. Asian Development Bank),
 - c) Europska banka za obnovu i razvoj (engl. European Bank for Reconstruction and Development, EBRD),
 - d) Inter-američka banka za razvoj (engl. Inter-American Development Bank) i
 - e) Međunarodna banka za obnovu i razvoj, Grupacija Svjetske banke (engl. International Bank for Reconstruction and Development, World Bank Group, IBRD).
- **Podmićivanje** podrazumijeva kaznena djela Primanja mita, Davanja mita, Primanja mita u gospodarskom poslovanju i Davanje mita u gospodarskom poslovanju, kako su opisana u Kaznenom zakonu Republike Hrvatske, kao i kaznena djela koja po svom opisu i posljedicama odgovaraju navedenim kaznenim djelima, a koja su propisana nacionalnim zakonodavstvima drugih država koje sudjeluju u izvoznom poslu.
- **Relevantne strane** (engl. relevant parties) odnosi se na podnositelja zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje od strane države, inozemnog kupca, korisnika kredita ili bilo koju drugu stranu u transakciji s kojom izvozno-kreditna agencija ili izvozna banka ima ili namjerava imati direktan ugovorni odnos koji proizlazi iz pisanog ugovora ili slične obvezujuće izjave u kojoj se očituje obostrani pristanak ugovornih strana da zaključe poslovni odnos kreditiranja i/ili osiguranja, ne uključujući partnere za sufinanciranje, suosiguranje i reosiguranje.

Opće mjere za sprječavanje podmićivanja

Članak 6.

- (1) Opće mjere za sprječavanje podmićivanja uključuju:
 - a) obavještanje izvoznika, i, prema potrebi, ostalih Relevantnih strana, o pravnim posljedicama podmićivanja u izvoznim poslovnim transakcijama u skladu s nacionalnim zakonodavstvom;
 - b) poticanje izvoznika, i, prema potrebi, ostalih Relevantnih strana da razviju, primjenjuju i dokumentiraju odgovarajuće sustave kontrole upravljanja koji sprječavaju i otkrivaju podmićivanje;
 - c) podizanje svijesti o potrebi poštivanja svih relevantnih zakonskih propisa protiv podmićivanja i u državama u kojima Relevantne strane posluju;
 - d) promicanje odgovornog vođenja poslovanja među izvoznicima i ostalim stranama uključenim u ispunjavanje i/ili podnošenje zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje izvoza od strane države;
 - e) u okviru provedbe programa kreditiranja i/ili osiguranja na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik, razvijanje, primjenjivanje i dokumentiranje odgovarajućih sustava kontrola koje nastoje odvratiti od podmićivanja u izvoznim poslovnim transakcijama i koje su podržane odgovarajućom obukom za osoblje, mehanizmima izvještavanja i postupcima unutarnje revizije;
 - f) osmišljavanje i provođenje postupaka za otkrivanje vjerodostojnih navoda ili dokaza da je podmićivanje bilo uključeno u dodjelu ili izvršenje izvoznog ugovora tijelima nadležnim za provođenje zakona, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.
- (2) U svrhu ostvarenja općih mjera za sprječavanje podmićivanja iz stavka 1. ovog članka Sektor kreditiranja i/ili Osiguranje izvoza, ovisno o vrsti plasmana (kreditiranje ili osiguranje), će:

- a) održavati sastanke, radionice i sl. skupove s izvoznicima i po potrebi ostalim Relevantnim stranama, i/ili na druge odgovarajuće načine (objavom na web stranici, objavom u medijima, letcima i brošurama, elektroničkom poštom, dopisima, odredbama unutar ugovorne dokumentacije i sl.) ih informirati, educirati i poticati veću kontrolu vezano za odgovorno poslovanje i sprječavanje podmićivanja u izvoznim poslovima u kojima sudjeluju, kao i posljedicama otkrivanja istog,
- b) kod razmatranja odobrenja izvoznog kreditiranja i/ili osiguranja provoditi postupak provjere i Dubinskog snimanja iz članka 7. ovog Pravilnika nad svim zahtjevima za kreditiranje i/ili osiguranje od strane države koji podliježu ovom Pravilniku, kako bi se utvrdilo koji od tih zahtjeva bi trebali biti predmet pojačanog Dubinskog snimanja iz članka 8. ovog Pravilnika zbog rizika povezanih s podmićivanjem, te po potrebi provoditi predmetno pojačano Dubinsko snimanje, i
- c) izvještavaju nadležna tijela odlučivanja unutar HBOR-a o uočenim nepravilnostima vezanim za podmićivanje,

u čemu im na njihov zahtjev potporu pružaju ostale organizacijske jedinice HBOR-a stručne za pojedina područja (npr. stručna podrška/davanje mišljenja o rizicima i potencijalnim učincima podmićivanja, pribavljanje dodatnih potrebnih informacija i dokumentacije od podnositelja zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje, vanjskih tijela i sl.).

- (3) Kod transakcija u kojima HBOR sudjeluje i kao kreditor i kao osiguratelj, postupak Dubinskog snimanja, pojačanog Dubinskog snimanja i izvještavanja iz stavka 2. točke b) i točke c) ovog članka, kao i s njima povezane radnje iz ovog Pravilnika, provodi Sektor kreditiranja.

Postupak provjere i Dubinskog snimanja

Članak 7.

- (1) Zahtjeve za kreditiranje i/ili osiguranje potrebno je provjeriti (pregledati) što je prije moguće, a najkasnije prije predlaganja odobrenja i/ili odbijanja kreditiranja i/ili osiguranja, radi utvrđenja potencijalnih nepravilnosti vezanih za podmićivanje.
- (2) Provjera iz prethodnog stavka podrazumijeva provođenje postupka Dubinskog snimanja, koje minimalno uključuje sljedeće postupanje:
 - a) zahtijevanje da, prema potrebi, strane koje ispunjavaju i/ili podnose zahtjev za kreditiranje i/ili osiguranje dostave sve informacije potrebne za provjeru i potencijalno pojačano Dubinsko snimanje;
 - b) zahtijevanje od izvoznika, i, prema potrebi, od ostalih Relevantnih strana da izjave:
 - i. da u predmetnom izvoznom poslu ni izvoznik, ni Relevantne strane, niti bilo koja druga fizička ili pravna osoba koja djeluje u njihovo ime u vezi s poslom, poput zastupnika (agenta), ne sudjeluju niti će sudjelovati u podmićivanju. Takva izjava treba obuhvaćati nesudjelovanje u podmićivanju stranih i domaćih javnih dužnosnika, a za izvoznike i Relevantne strane koje posluju u državi ili pod nadležnosti države koja provodi OECD Preporuku o sprječavanju podmićivanja, ako je to zabranjeno nacionalnim zakonodavstvom te države i podmićivanje u privatnom sektoru;
 - ii. jesu li oni ili bilo koja druga fizička ili pravna osoba koja djeluje u njihovo ime u vezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta):
 - trenutno optuženi na bilo kojem sudu ili su, po njihovom najboljem znanju, službeno pod istragom državnih odvjetnika zbog kršenja zakona protiv podmićivanja bilo koje države, i/ili

- u roku od pet godina prije podnošenja zahtjeva, bili osuđeni na bilo kojem sudu zbog kršenja zakona protiv podmićivanja bilo koje zemlje, bili podvrgnuti Ekvivalentnim mjerama, ili za koje je u okviru javno dostupne arbitražne presude utvrđeno da su sudjelovali u podmićivanju;
 - iii. da provizije i naknade koje su plaćene, ili su dogovorene za plaćanje, bilo kojoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja djeluje u njihovo ime u vezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta), jesu, ili će biti samo za zakonite usluge;
 - c) provjeravanje ili traženje izjave da izvoznici i, prema potrebi, ostale Relevantne strane i bilo koja druga fizička ili pravna osoba koja djeluje u njihovo ime u svezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta), nisu navedeni na javno dostupnim crnim listama jedne od Multilateralnih financijskih institucija navedenih u članku 5. ovog Pravilnika;
 - d) traženje da se na zahtjev Sektora kreditiranja i/ili Osiguranja izvoza dostave sljedeće informacije:
 - i. identitet bilo koje fizičke ili pravne osobe, poput zastupnika (agenta), koji djeluju u ime izvoznika i, prema potrebi, drugih Relevantnih strana u vezi s izvoznim poslom,
 - ii. iznos i svrhu provizija i naknada koje su plaćene ili dogovorene za plaćanje takvim osobama,
 - iii. naziv države ili nadležnost države u kojoj su provizije i naknade plaćene ili dogovorene za plaćanje.
- (3) Ako Sektor kreditiranja i/ili Osiguranje izvoza nema ugovorni odnos s izvoznikom ili Relevantnom stranom, izjave iz stavka 1. ovog članka mogu se, prema potrebi, pribaviti putem drugih strana uključenih u transakciju (npr. drugih izvoznih-kreditnih agencija, izvoznih banaka i dr.).
- (4) Nacrt izjava iz stavka 2. točaka b) i c) ovog članka nalazi se u Prilogu I (kreditiranje) i Prilogu II (osiguranje) ovog Pravilnika.

Postupak pojačanog Dubinskog snimanja

Članak 8.

- (1) Pojačano Dubinsko snimanje provodi se ako postoji povećani rizik od podmićivanja vezano za izvozni posao (transakciju) za koji se podnosi zahtjev za kreditiranje i/ili osiguranje ili vezano za strane koje su u taj izvozni posao uključene. Takav povećani rizik može postojati, npr. u slučaju:
- dostave informacija o podmićivanju ili sumnji na podmićivanje od strane izvoznika, ostalih Relevantnih strana i/ili bilo koje druge fizičke ili pravne osobe koja djeluje u njihovo ime u vezi s izvoznim poslom;
 - izvozni posao uključuje državu ili nadležnost države s većim rizikom podmićivanja;
 - izvozni posao uključuje industriju ili sektor s većim rizikom podmićivanja;
 - izvozni posao uključuje državu ili državno poduzeće;
 - izvozni posao uključuje politički izloženu osobu;
 - priopćenja u vjerodostojnim medijima o sumnji na podmićivanje;
 - informacije dobivene od zviždača i dr.
- (2) Pojačano Dubinsko snimanje minimalno uključuje sljedeće postupanje:
- a) analizu podataka sadržanih u zahtjevu za kreditiranje i/ili osiguranje, izjavama danim u skladu s člankom 7. ovog Pravilnika i svim Dubinskim snimanjima poduzetim nad tim informacijama i/ili izjavama;
 - b) poduzimanje mjera pojačanog dubinskog snimanja, kao, na primjer:
 - i. u slučaju da je jedna od strana uključenih u izvozni posao osuđena zbog kršenja zakona protiv podmićivanja, podvrgnuta Ekvivalentnim mjerama ili je utvrđeno u okviru javno

- dostupne arbitražne presude da je sudjelovala u podmićivanju u razdoblju od pet godina prije zahtjeva, provjera je li ta strana poduzela, provodila i dokumentirala odgovarajuće interne korektivne i preventivne mjere (npr. zamjena pojedinaca koji su sudjelovali u podmićivanju, donošenje odgovarajućih upravljačkih sustava kontrole podmićivanja, provođenje revizije, objava rezultata takvih periodičnih revizija, itd.);
- ii. provjera i dokumentiranje jesu li dodatne strane uključene u izvozni posao navedene na javno dostupnim crnim listama jedne od Multilateralnih financijskih institucija iz članka 5. ovog Pravilnika;
 - iii. u slučaju da takve informacije već nisu zatražene tijekom Dubinskog snimanja, traženje da se na zahtjev Sektora kreditiranja i/ili Osiguranja izvoza dostave sljedeće informacije:
 - identitet bilo koje fizičke ili pravne osobe, poput zastupnika (agenta), koji djeluju u ime izvoznika i, prema potrebi, drugih Relevantnih strana u vezi s izvoznim poslom,
 - iznos i svrhu provizija i naknada koje su plaćene ili dogovorene za plaćanje takvim osobama,
 - u kojoj su državi odn. pod čijom su državnom jurisdikcijom provizije i naknade plaćene ili dogovorene za plaćanje.
 - iv. provjeravanje jesu li visina i namjena provizija i naknada plaćenih ili dogovorenih da će se platiti, kao i mjesto takvih plaćanja, prikladni i namijenjeni isključivo za stvarne i opravdane usluge;
 - v. proširenje Dubinskog snimanja na druge strane uključene u izvozni posao, uključujući na primjer zajednička ulaganja i konzorcijske partnere, te zahtijevanje informacija o stvarnom vlasništvu i financijskom stanju svih strana u izvozni posao;
 - vi. razmatranje svih javno dostupnih izjava ili izvještaja nacionalnih kontaktnih točaka OECD-a⁵.

Evaluacija, odlučivanje i daljnje postupanje

Članak 9.

- (1) Informacije o rezultatima provjere, Dubinskog snimanja i eventualnog pojačanog Dubinskog snimanja, provedenim u skladu s postupcima opisanim u članku 7. i članku 8. ovog Pravilnika, dostavljaju se nadležnom tijelu odlučivanja HBOR-a i uzimaju u obzir kod donošenja odluke o odobrenju ili odbijanju zahtjeva za izvozno kreditiranje i/ili osiguranje.
- (2) U slučaju da je prilikom provođenja postupaka iz članka 7. i članka 8. ovog Pravilnika, odnosno prije odobrenja zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje, utvrđeno podmićivanje vezano za izvozni posao za koji je zatraženo kreditiranje i/ili osiguranje/ili za s njime povezane strane ili ako nisu pribavljene sve potrebne izjave iz članka 7. ovog Pravilnika:
 - a) nadležno tijelo odlučivanja HBOR-a donijet će odluku o odbijanju zahtjeva za izvozno kreditiranje i/ili osiguranje;
 - b) Sektor kreditiranja i/ili Osiguranje izvoza će o utvrđenom podmićivanju izvijestiti Ured Uprave koji će, u skladu sa zakonskim propisima i internim procedurama HBOR-a, poduzeti daljnje postupke za obavještanje o istom državnih tijela nadležnih za provođenje zakona, ako isto već nije javno objavljeno.
- (3) Ako nadležno tijelo odlučivanja HBOR-a donese odluku o odobrenju zahtjeva za kreditiranje i/ili osiguranje, u sklopu te odluke može utvrditi i uvjete za podnositelja zahtjeva za kreditiranje i/ili

⁵ Hrvatska Nacionalna kontaktna točka je osnovana unutar Ministarstva vanjskih i europskih poslova (<http://www.mvep.hr/hr/oecd>).

osiguranje i/ili za izvoznika i/ili za ostale Relevantne strane, čije prethodno ili naknadno ispunjenje može biti uvjet za predmetno kreditiranje i/ili osiguranje. Ti uvjeti se mogu odnositi npr. na:

- obavještanje Sektora kreditiranja i/ili Osiguranja izvoza, ovisno o transakciji, o svim značajnim promjenama u izjavama danim u skladu s člankom 7. i člankom 8. ovog Pravilnika;
- izjavu da se izvoznici i, prema potrebi, ostale Relevantne strane i bilo koja druga fizička ili pravna osoba koja djeluje u njihovo ime u svezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta), pridržavaju i da će se pridržavati svih relevantnih zakona i propisa koji zabranjuju podmićivanje u državi ili pod nadležnosti države u kojoj posluju;
- pravo na revidiranje (provjeru) sustava kontrole strana iz izvoznog posla, kao i samog izvoznog posla za koji se odobrava podrška, uključujući svih relevantnih plaćanja, itd.

- (4) Ako se kredit i/ili osiguranje odobri uvjetno u skladu sa stavkom 3. ovog članka, Sektor kreditiranja i/ili Osiguranje izvoza, ovisno o transakciji, uz potporu ostalih organizacijskih jedinica HBOR-a na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik, nadzirat će ispunjenje dodatnih uvjeta dinamikom i na način utvrđen ugovorom o kreditu i/ili ugovorom o osiguranju za predmetni posao.
- (5) U slučaju nepoštivanja dodatnih uvjeta iz stavka 3. ovog članka, organizacijska jedinica koja ih nadzire u skladu sa stavkom 4. ovog članka, predložiti će nadležnim tijelima HBOR-a mjere koje je potrebno poduzeti, a koje smatra primjerenim za ostvarenje cilja poštivanja predmetnih uvjeta.
- (6) Ako se, utvrdi postojanje podmićivanja ili osnovana sumnja da bi isto moglo postojati nakon što je za izvozni posao odobreno kreditiranje i/ili osiguranje, organizacijska jedinica i/ili funkcija koja je isto utvrdila:
- i. poduzet će postupke daljnjeg Dubinskog snimanja (npr. razmotriti priopćenja za medije iz vjerodostojnog izvora, informacije koje su dale strane uključene u izvozni posao, informacije zviždača, itd.);
 - ii. u slučaju da je postupkom daljnjeg Dubinskog snimanja utvrđeno postojanje podmićivanja u izvoznom poslu:
 - obavijestiti će o tome nadležna tijela odlučivanja HBOR-a, te Ured Uprave, koji će u skladu sa zakonskim propisima i internim procedurama HBOR-a, poduzeti daljnje postupke za obavještanje o istom državnih tijela nadležnih za provođenje zakona, ako isto već nije javno objavljeno;
 - poduzeti ostale odgovarajuće radnje za umanjene nastalog rizika, kao što je odbijanje daljnjih plaćanja kod odobrenog izvoznog kredita, isplata odštete, povrata danih iznosa i sl.

Razmjena i objava informacija te izvještavanje ECG OECD-a

Članak 10.

- (1) Direkcija poslovnih komunikacija i marketinga će na web stranici HBOR-a objaviti OECD Preporuku o sprječavanju podmićivanja, informaciju o primjeni ovog Pravilnika, te, prema potrebi, uputiti na relevantnu nacionalnu regulativu vezanu za sprječavanje podmićivanja.
- (2) MIS će po zaprimanju informacija stručnih službi HBOR-a na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik izvještavati Radnu grupu OECD-a za izvozno kreditiranje i izvozno-kreditno osiguranje (engl. OECD Working Party on Export Credits and Credit Guarantees ili Export Credits Group; dalje: ECG OECD-a) o svim transakcijama kod kojih je podmićivanje bilo uključeno u izvozni posao za koji je odobreno kreditiranje i/ili osiguranje, informaciju o strani koja je sudjelovala o podmićivanju i odgovarajuće radnje koje je poduzela, uvažavajući pri tome svoje obveze čuvanja poslovne tajne te važeća mjerodavna ograničenja prava na pristup informacijama.

- (3) MIS će o implementaciji OECD Preporuke o sprječavanju podmićivanja izvještavati ECG OECD-a na njihov zahtjev (u pravilu jednom godišnje) putem propisanog obrasca (upitnika).
- (4) Stručne službe HBOR-a na koje se primjenjuje ovaj Pravilnik dužne su pravovremeno dostaviti sve potrebne informacije Direkciji poslovnih komunikacija i marketinga i MIS-u, te im pružiti potporu u izvještavanju iz stavka 1., stavka 2. i stavka 3. ovog članka.
- (5) HBOR će redovnim izvještavanjem i razmjenom informacija u skladu s odredbama OECD Preporuke o sprječavanju podmićivanja doprinosti prevenciji i suzbijanju podmićivanja u izvoznim poslovima.

DIO III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Prijelazne i završne odredbe

Članak 11.

- (1) Za tumačenje i ažuriranje ovog Pravilnika zaduženi su Sektor kreditiranja, Direkcija razvoja, Osiguranje izvoza, Direkcija poslovnih komunikacija i marketinga, Ured Uprave i MIS, svatko u dijelu Pravilnika koji se na njih odnosi.
- (2) Organizacijske jedinice i funkcije iz članka 2. ovog Pravilnika će po potrebi uspostaviti i primjenjivati vlastite procedure koje će propisati detaljnije postupanje po Pravilniku.
- (3) Ovaj Pravilnik stupa na snagu s 15. 10. 2021. te se zadužuju svi radnici postupati na način kako propisuje ovaj Pravilnik.
- (4) Iznimno od stavka 3. ovog članka, odredbe vezane za MIS stupaju na snagu ulaskom Republike Hrvatske u OECD.
- (5) Iznimno od stavka 4. ovog članka, izvještavanje vezano za OECD preporuke koje su HBOR ili HBOR u ime Republike Hrvatske dužni izvršavati i prije ulaska Republike Hrvatske u OECD (npr. izvještavanje Europske komisije u skladu s Uredbom 1233/2011 Europskog parlamenta), izvršavat će se na način da će svaka organizacijska jedinica i/ili funkcija iz članka 2. ovog Pravilnika za svoj segment poslovanja prikupljati podatke potrebne za izvještavanje te ih pravodobno dostaviti MIS-u radi objedinjavanja izvješća i podnošenja Europskoj komisiji.
- (6) Ovaj akt se objavljuje na intranet stranici HBOR-a.

PRILOZI:

- PRILOG I: Nacrt izjava podnositelja zahtjeva za kreditirane vezano za podmićivanje
- PRILOG II: Nacrt izjava podnositelja zahtjeva za osiguranje vezano za podmićivanje

Nacrt izjava podnositelja zahtjeva za kreditiranje vezano za podmićivanje

Izjava o poštivanju propisa protiv podmićivanja u međunarodnoj trgovini

Podnositelj zahtjeva prima na znanje da se izvozni krediti HBOR-a ne mogu odobriti za izvoz prilikom čijeg je ugovaranja došlo do podmićivanja u međunarodnoj trgovini.

Podnositelj zahtjeva izjavljuje:

- da prilikom ugovaranja izvoznog ugovora nije došlo do kršenja propisa protiv podmićivanja u međunarodnoj trgovini*,
- da se Podnositelj zahtjeva niti bilo koja fizička ili pravna osoba koja djeluje u njegovo ime u vezi s izvoznim ugovorom, ne nalazi na nekoj od lista (engl.: debarment lists) sljedećih međunarodnih financijskih institucija: Grupacija Svjetske banke (WB Listing of Ineligible Firms and Individuals), Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD Debarment List), Azijska razvojna banka (Anticorruption and Integrity Sanctions), Inter-američka banka za razvoj (Sanctioned Firms and Individuals), Afrička razvojna bankarska grupacija (List of Debarred Entities),
- da niti Podnositelj zahtjeva, niti bilo koja fizička ili pravna osoba koja djeluje u njegovo ime u vezi s izvoznim ugovorom, nije optužen, niti je u proteklih 5 godina osuđen, za kršenje propisa protiv podmićivanja javnih službenika ili podmićivanja uopće u bilo kojoj zemlji.
- da provizije i naknade koje su plaćene, ili su dogovorene za plaćanje, bilo kojoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja djeluje u ime Podnositelja Zahtjeva u svezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta), jesu, ili će biti samo za zakonite usluge,
- da će na zahtjev HBOR-a dostaviti:
 - identitet bilo koje fizičke ili pravne osobe, poput zastupnika (agenta), koji djeluju u ime izvoznika i, prema potrebi, drugih strana u vezi s izvoznim poslom,
 - iznos i svrhu provizija i naknada koje su plaćene ili dogovorene za plaćanje takvim osobama,
 - naziv države ili nadležnost države u kojoj su provizije i naknade plaćene ili dogovorene za plaćanje.

*Article 5 b) of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14 December 1960; the OECD Guidelines for Multinational Enterprises [C(76)99/FINAL, as amended] (hereafter the "MNE Guidelines") (in particular, Chapter VII on Combating Bribery, Bribe Solicitation and Extortion), the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions (hereafter the "Anti-Bribery Convention"), the Recommendation for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions [C(2009)159/REV1/FINAL as amended] (hereafter the "2009 Recommendation") (including its Annex II: Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics & Compliance, which is an integral part of the 2009 Recommendation), the Recommendation of the Council on Public Procurement [C(2015)2] and the Recommendation of the Council for Development Co-operation Actors on Managing the Risk of Corruption [C(2016)156];

Izjava o nekažnjavanju

Potpisnici ove izjave izjavljuju osobno i u ime i za račun podnositelja zahtjeva da protiv podnositelja zahtjeva za osiguranje i vlasnika i osobe koja je po zakonu ovlaštena za njegovo zastupanje i opunomoćenika koji za njega poduzima poslovni odnos nije izrečena pravomoćna osuđujuća presuda za jedno ili više sljedećih kaznenih djela:

- a) kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva (čl. 88. Genocid, čl. 89. Zločin agresije, čl. 90. Zločin protiv čovječnosti, čl. 91. Ratni zločin, čl. 92. Povreda pregovarača, čl. 93. Zlouporaba međunarodnih znakova, čl. 94. Neopravdana odgoda povratka ratnih zarobljenika, čl. 95. Novačenje plaćenika, čl. 96. Odgovornost zapovjednika, čl. 97. Terorizam, čl. 98. Financiranje terorizma, čl. 99. Javno poticanje na terorizam, čl. 100. Novačenje za terorizam, čl. 101. Obuka za terorizam, čl. 101.a Putovanje u svrhu terorizma, čl. 102. Terorističko udruženje, čl. 103. Pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, čl. 104. Mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili

ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, čl. 105. Ropstvo, čl. 106. Trgovanje ljudima, čl. 107. Trgovanje dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima, čl. 108. Kloniranje i promjena ljudskog genoma, čl. 109. Zabrana miješanja ljudskih spolnih stanica sa životinjskim)

b) pojedina kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja (čl. 134. Povreda prava iz socijalnog osiguranja i čl. 135. Protuzakonito zapošljavanje)

c) kaznena djela protiv imovine (čl. 228. Krađa, čl. 229. Teška krađa, čl. 230. Razbojništvo, čl. 231. Razbojnička krađa, čl. 232. Utaja, čl. 233. Pronevjera, čl. 234. Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari, čl. 235. Oštećenje tuđe stvari, čl. 236. Prijevarena, čl. 237. Nedoželjena igra na sreću, čl. 238. Zloupotreba osiguranja, čl. 239. Zloupotreba čeka i platne kartice, čl. 240. Zloupotreba povjerenja, čl. 241. Povreda tuđih prava, čl. 242. Lihvarski ugovor, čl. 243. Iznuda, čl. 244. Prikrivanje)

d) kaznena djela protiv gospodarstva (čl. 246. Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju, čl. 247. Prijevarena u gospodarskom poslovanju, čl. 248. Povreda obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga, čl. 249. Prouzročenje stečaja, 250. Pogodovanje vjerovnika, čl. 251. Primanje i davanje mita u postupku stečaja, čl. 252. Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 253. Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 254. Zloupotreba u postupku javne nabave, čl. 255. Zavaravajuće oglašavanje, čl. 256. Utaja poreza ili carine, čl. 257. Izbjegavanje carinskog nadzora, čl. 258. Subvencijska prijevarena, čl. 259. Zloupotreba povlaštenih informacija, čl. 260. Zloupotreba tržišta kapitala, čl. 261. Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke, čl. 262. Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne, čl. 263. Nedoželjena proizvodnja, čl. 264. Nedoželjena trgovina i čl. 265. Pranje novca)

e) kaznena djela krivotvorenja (čl. 274. Krivotvorenje novca, čl. 275. Krivotvorenje vrijednosnih papira, čl. 276. Krivotvorenje znakova za vrijednost, čl. 277. Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega, čl. 278. Krivotvorenje isprave, čl. 279. Krivotvorenje službene ili poslovne isprave, čl. 280. Zloupotreba osobne isprave, čl. 281. Ovjeravanje neistinitog sadržaja, čl. 282. Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe, čl. 283. Izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje

f) pojedina kaznena djela protiv javnog reda (čl. 328. Zločinačko udruženje, čl. 329. Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja).

Iz Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 i 101/17, 118/18), osim ako je za osobu nastupila rehabilitacija sukladno zakonu koji uređuje pravne posljedice osude, kaznenu evidenciju i rehabilitaciju, kao niti za slijedeća kaznena djela propisana Kaznenim zakonom (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 50/2000, 129/2000, 51/01, 111/03, 190/03 – Odluka Ustavnog suda, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11) koja su u pravnom kontinuitetu s kaznenim dijelima navedenim od a do f, odnosno ako se radi o stranoj osobi, za kaznena djela koja po svom opisu i posljedicama odgovaraju navedenim kaznenim dijelima.

Pod materijalnom i kaznenom odgovornošću, u svoje ime i u ime i za račun podnositelja zahtjeva potvrđujem da sam kao osoba po zakonu ovlaštena za zastupanje ili opunomoćena od osoba ovlaštenih za zastupanje, svjestan da će se u slučaju davanja lažne izjave primijeniti za to propisane kazne i sankcije te prihvaćam sve posljedice koje zbog navedenog mogu nastupiti za podnositelja zahtjeva. Osobno ću Vas u roku od 15 radnih dana obavijestiti ako dođe do promjena vezanih uz prije navedene podatke.

Nacrt izjava podnositelja zahtjeva za osiguranje vezano za podmićivanje

Izjava o poštivanju propisa protiv podmićivanja u međunarodnoj trgovini

Podnositelj Zahtjeva prima na znanje kako osiguranje u području službeno podupiranih izvoznih kredita koje HBOR kao osiguratelj obavlja u ime i za račun Republike Hrvatske, nije moguće pružiti za izvoz prilikom čijeg ugovaranja je došlo do podmićivanja u međunarodnoj trgovini.

Podnositelj Zahtjeva izjavljuje:

- da prilikom ugovaranja izvoznog ugovora nije došlo do kršenja propisa protiv podmićivanja u međunarodnoj trgovini*,
- da se Podnositelj Zahtjeva niti bilo koja fizička ili pravna osoba koja djeluje u njegovo ime u vezi s izvoznim ugovorom, ne nalazi na nekoj od lista (engl.: debarment lists) sljedećih međunarodnih financijskih institucija: Grupacija Svjetske banke (WB Listing of Ineligible Firms and Individuals), Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD Debarment List), Azijska razvojna banka (Anticorruption and Integrity Sanctions), Inter-američka banka za razvoj (Sanctioned Firms and Individuals), Afrička razvojna bankarska grupacija (List of Debarred Entities),
- da niti Podnositelj Zahtjeva, niti bilo koja fizička ili pravna osoba koja djeluje u njegovo ime u vezi s izvoznim ugovorom, nije optužen, niti je u proteklih 5 godina osuđen, za kršenje propisa protiv podmićivanja javnih službenika u bilo kojoj zemlji,
- da provizije i naknade koje su plaćene, ili su dogovorene za plaćanje, bilo kojoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja djeluje u ime Podnositelj Zahtjeva u svezi s izvoznim poslom, poput zastupnika (agenta), jesu, ili će biti samo za zakonite usluge,
- da će na zahtjev HBOR-a dostaviti:
 - identitet bilo koje fizičke ili pravne osobe, poput zastupnika (agenta), koji djeluju u ime izvoznika i, prema potrebi, drugih strana u vezi s izvoznim poslom,
 - iznos i svrhu provizija i naknada koje su plaćene ili dogovorene za plaćanje takvim osobama,
 - naziv države ili nadležnost države u kojoj su provizije i naknade plaćene ili dogovorene za plaćanje.

*Article 5 b) of the Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development of 14 December 1960; the OECD Guidelines for Multinational Enterprises [C(76)99/FINAL, as amended] (hereafter the "MNE Guidelines") (in particular, Chapter VII on Combating Bribery, Bribe Solicitation and Extortion), the Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions (hereafter the "Anti-Bribery Convention"), the Recommendation for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions [C(2009)159/REV1/FINAL as amended] (hereafter the "2009 Recommendation") (including its Annex II: Good Practice Guidance on Internal Controls, Ethics & Compliance, which is an integral part of the 2009 Recommendation), the Recommendation of the Council on Public Procurement [C(2015)2] and the Recommendation of the Council for Development Co-operation Actors on Managing the Risk of Corruption [C(2016)156];

Izjava o nekažnjavanju

Potpisom ove Izjave osobno i u ime i za račun Podnositelj Zahtjeva potvrđujem da protiv Podnositelja Zahtjeva za osiguranje i vlasnika i osobe koja je po zakonu ovlaštena za njegovo zastupanje i opunomoćenika koji za njega poduzima pravne radnje prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa nije izrečena pravomoćna osuđujuća presuda za jedno ili više sljedećih kaznenih djela:

- a) *kaznena djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva* (čl. 88. Genocid, čl. 89. Zločin agresije, čl. 90. Zločin protiv čovječnosti, čl. 91. Ratni zločin, čl. 92. Povreda pregovarača, čl. 93. Zloupotrebavanje međunarodnih znakova, čl. 94. Neopravdana odgoda povratka ratnih zarobljenika, čl. 95. Novačenje plaćenika, čl. 96. Odgovornost zapovjednika, čl. 97. Terorizam, čl. 98. Financiranje terorizma, čl. 99. Javno poticanje na terorizam, čl. 100. Novačenje za terorizam,

- čl. 101. Obuka za terorizam, čl. 101.a Putovanje u svrhu terorizma, čl. 102. Terorističko udruženje, čl. 103. Pripremanje kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, čl. 104. Mučenje i drugo okrutno, neljudsko ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, čl. 105. Ropstvo, čl. 106. Trgovanje ljudima, čl. 107. Trgovanje dijelovima ljudskog tijela i ljudskim zamecima, čl. 108. Kloniranje i promjena ljudskog genoma, čl. 109. Zabrana miješanja ljudskih spolnih stanica sa životinjskim)
- b) *pojedina kaznena djela protiv radnih odnosa i socijalnog osiguranja* (čl. 134. Povreda prava iz socijalnog osiguranja i čl. 135. Protuzakonito zapošljavanje)
- c) *kaznena djela protiv imovine* (čl. 228. Krađa, čl. 229. Teška krađa, čl. 230. Razbojništvo, čl. 231. Razbojnička krađa, čl. 232. Utaja, čl. 233. Pronevjera, čl. 234. Neovlaštena uporaba tuđe pokretne stvari, čl. 235. Oštećenje tuđe stvari, čl. 236. Prijevarena, čl. 237. Nedožvoljena igra na sreću, čl. 238. Zloupotreba osiguranja, čl. 239. Zloupotreba čeka i platne kartice, čl. 240. Zloupotreba povjerenja, čl. 241. Povreda tuđih prava, čl. 242. Lihvarski ugovor, čl. 243. Iznuda, čl. 244. Prikrivanje)
- d) *kaznena djela protiv gospodarstva* (čl. 246. Zloupotreba povjerenja u gospodarskom poslovanju, čl. 247. Prijevarena u gospodarskom poslovanju, čl. 248. Povreda obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga, čl. 249. Prouzročenje stečaja, 250. Pogodovanje vjerovnika, čl. 251. Primanje i davanje mita u postupku stečaja, čl. 252. Primanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 253. Davanje mita u gospodarskom poslovanju, čl. 254. Zloupotreba u postupku javne nabave, čl. 255. Zavaravajuće oglašivanje, čl. 256. Utaja poreza ili carine, čl. 257. Izbjegavanje carinskog nadzora, čl. 258. Subvencijska prijevarena, čl. 259. Zloupotreba povlaštenih informacija, čl. 260. Zloupotreba tržišta kapitala, čl. 261. Neovlaštena uporaba tuđe tvrtke, čl. 262. Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne, čl. 263. Nedožvoljena proizvodnja, čl. 264. Nedožvoljena trgovina i čl. 265. Pranje novca)
- e) *kaznena djela krivotvorenja* (čl. 274. Krivotvorenje novca, čl. 275. Krivotvorenje vrijednosnih papira, čl. 276. Krivotvorenje znakova za vrijednost, čl. 277. Krivotvorenje znakova za obilježavanje robe, mjera i utega, čl. 278. Krivotvorenje isprave, čl. 279. Krivotvorenje službene ili poslovne isprave, čl. 280. Zloupotreba osobne isprave, čl. 281. Ovjeravanje neistinitog sadržaja, čl. 282. Izdavanje i uporaba neistinite liječničke ili veterinarske svjedodžbe, čl. 283. Izrada, nabavljanje, posjedovanje, prodaja ili davanje na uporabu sredstava za krivotvorenje)
- f) *pojedina kaznena djela protiv javnog reda* (čl. 328. Zločinačko udruženje, čl. 329. Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja)

iz Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/11,144/12, 56/15, 61/15 i 101/17, 118/18), osim ako je za osobu nastupila rehabilitacija sukladno zakonu koji uređuje pravne posljedice osude, kaznenu evidenciju i rehabilitaciju, kao niti za slijedeća kaznena djela propisana Kaznenim zakonom (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 50/2000, 129/2000, 51/01, 111/03, 190/03 – Odluka Ustavnog suda, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11) koja su u pravnom kontinuitetu s kaznenim dijelima navedenim od a do f, odnosno ako se radi o stranoj osobi, za kaznena djela koja po svom opisu i posljedicama odgovaraju navedenim kaznenim dijelima.

Pod materijalnom i kaznenom odgovornošću, u svoje ime i u ime i za račun Podnositelja Zahtjeva potvrđujem da sam kao osoba po zakonu ovlaštena za zastupanje ili opunomoćena od osoba ovlaštenih za zastupanje, svjestan da će se u slučaju davanja lažne izjave primijeniti za to propisane kazne i sankcije te prihvaćam sve posljedice koje zbog navedenog mogu nastupiti za Podnositelja Zahtjeva. Osobno ću Vas u roku od 15 radnih dana obavijestiti ako dođe do promjena vezanih uz prije navedene podatke.